

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
VAIKO TEISIŲ APSAUGOS KONTROLIERIUS**

Sveikatos apsaugos ministerijai
Vilniaus g. 33, Vilnius

2010-11-10 Nr. 17/02-2-2176

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO NUTARIMO „DĖL SVEIKATOS SISTEMOS
PLĖTROS 2010-2015 METAIS METMENŲ PATVIRTINIMO“ PROJEKTO**

Atsižvelgdama į tai, kad Sveikatos sistemos plėtros 2010–2015 metais metmenų projektas (toliau – Projektas), kurį numatoma tvirtinti Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu, pateiktas derinimui suinteresuotoms institucijoms ir visuomenei bei į Sveikatos apsaugos ministerijos 2010-11-08 raštą Nr. 10-(13.7.282)-7078, vaiko teisių apsaugos kontrolierė dar kartą atkreipia dėmesį į vaikų amžiaus, fizinio ir psichinio nebrandumo sąlygojamą ypatingą vaikų padėtį bei pareigą užtikrinti ypatingą apsaugą ir priežiūrą.

Lietuva yra prisijungusi prie pagrindinių tarptautinių konvencijų ir protokolų vaiko gerovės srityje, todėl vaikui, kaip ir kiekvienam mūsų visuomenės nariui, turinčiam visas žmogaus teises, bendrųjų žmogaus teisių kontekste teikiama (turi būti) nemažai privilegijų. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijoje, kurią ratifikuodamos valstybės įsipareigojo padaryti viską, kad būtų įgyvendintos joje numatytos ir pripažintos vaiko teisės, numatyta, kad vaikas turi teisę į kuo geriausią sveikatą ir jos apsaugą, teisę naudotis tobuliausiomis sveikatos sistemos paslaugomis ir ligų gydymo bei sveikatos atstatymo priemonėmis.

Lietuvos Respublikos Seimo 2008 m. gruodžio 9 d. nutarimu Nr. XI-52 patvirtintoje Penkioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės veiklos programoje, Vyriausybė įsipareigojo skirti ypatingą dėmesį vaikų sveikatai, kaip vienai iš sveikatos sistemos politikos pagrindinių strateginių kryptų.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė atkreipia dėmesį, jog būtent objektyvūs kriterijai lemia, kad vaikų sveikatos kokybės užtikrinimui ir gerinimui, vaikų sveikatos apsaugai ir jų sveikatos priežiūros paslaugoms taip pat yra būdingas išskirtinumas bei savitumas. Vaikų ligos, jų dažnis, eiga skiriasi nuo suaugusių pacientų. Dėl minėtų priežasčių sveikatos sistemoje įtvirtintos gydytojo pediatro, kaip gydytojo specialisto, teikiančio sveikatos priežiūros paslaugas vaikams, veiklos nuostatos.

Manytina, kad remiantis objektyviais kriterijais, Projekte išskyrus ypatingo dėmesio reikalaujančias asmenų grupes (viena iš jų - vaikai), nebūtų pažeisti Projekto 20 punkte įtvirtinti valstybės sveikatos sistemos politikos formavimo ir įgyvendinimo principai. Pažymėtina, kad pateiktame derinti Projekte yra išskiriami pagyvenę žmonės bei darbuotojai.

Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, teigtina, kad Projekte, kuriame dėstomos pagrindinės Lietuvos sveikatos sistemos plėtros kryptys ir numatoma jų įgyvendinimo strategija, turi būti skiriamas tinkamas dėmesys vaikų sveikatos apsaugai ir priežiūrai, įtvirtintos pagrindinės vaikų sveikatos priežiūros tobulinimo kryptys ir gairės.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė siūlo apsvarstyti galimybę:

1. Papildyti Projekto 14 punktą naujais papunkčiais:

1) „14.2. nėra atliekamas sveikatos sisteminių pokyčių poveikio vertinimas, kurio rezultatai leistų objektyviai pagrįsti pokyčių naudą arba, esant būtinybei, ieškoti kitų alternatyvių sprendimų;“

2) „14.6. nepakankamai skiriamas dėmesys vaiko, kaip paties pažeidžiamiausio visuomenės nario, sveikatos politikos formavimui ir įgyvendinimui;“

2. Papildyti 16 punktą, nurodant, kad nepakankamą gyventojų atsakomybę už savo sveikatą sąlygoja nepakankamas gyventojų informavimas apie sveikatos priežiūros paslaugas, jų teises ir pareigas sveikatos priežiūros srityje.

3. Projekto 23.1.2 punkte po žodžių „poveikio visuomenės sveikatai“ įrašyti žodžius „ypač atskiroms visuomenės grupėms, kurioms dėl objektyvių kriterijų turi būti skiriamas ypatingas dėmesys (pavyzdžiui, vaikams, pagyvenusiems žmonėms ir pan.),“ ir šį punktą išdėstyti taip:

„23.1.2. siekti, kad atliekant esminių pokyčių valstybėje poveikio (teisės aktų, reformų, projektų) vertinimą, būtų įtrauktas poveikio visuomenės sveikatai, ypač atskirų visuomenės grupių, kurioms dėl objektyvių kriterijų turi būti skiriamas ypatingas dėmesys (pavyzdžiui, vaikams, pagyvenusiems žmonėms ir pan.), vertinimas;“

4. Papildyti Projekto 23.1 punktą nauju papunkčiu:

„23.1.2. siekti, kad būtų reguliariai būtų atliekami pokyčių sveikatos sistemoje poveikio vaikų sveikatai ir vaikų sveikatos priežiūros paslaugų prieinamumo ir kokybės vertinimai;

5. Papildyti 24.2 punktą nauju papunkčiu:

„skatinti tėvus (globėjus, rūpintojus) rūpintis vaikų sveikata bei didesnę dėmesį skirti profilaktiniams sveikatos tikrinimams;“

6. Papildyti Projekto 24.3.3 punktą nauju papunkčiu:

„24.3.3.2 skiriant prioritetinę dėmesį vaikų sveikatai, įvertinti šiuo metu veikiančių sveikatos paslaugų teikimo vaikams pirminėje sveikatos priežiūroje modelių efektyvumą bei alternatyvių sveikatos paslaugų teikimo vaikams pirminėje sveikatos priežiūroje modelių taikymo galimybes;

7. Projekto 24.3.5.4. punktą, po žodžio „visuomenės“ įrašyti žodžius „ir atskirų jos grupių (vaikų ir pan.)“ ir šį punktą išdėstyti taip:

„24.3.5.4. plėtoti visuomenės ir atskirų jos grupių (vaikų ir pan.), sveikatos stebėsenos sistemą, siekiant gerinti gyventojų sveikatą ir informuotumą sveikatos klausimais“.

8. Apjungti Projekto 25.4.2.2 ir 25.4.2.4 punktus bei papildyti nuostata dėl gyventojų (pacientų) mokymų apie jų teises ir pareigas sveikatos sistemoje.

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė tikisi, kad bendrų pastangų dėka ir vadovaujantis vaiko interesų pirmenybės principu, Lietuvoje bus pilnai įgyvendintos tiek Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, tiek kitų vaiko teisių apsaugos srities dokumentų nuostatos ir atitinkamai pasiekti pozityvūs pokyčiai vaiko sveikatos išsaugojimo srityje.

Pagarbiai

Vaiko teisių apsaugos kontrolierė

Edita Žiobienė